

Posudek na bakalářskou práci Klaudie Richterové *Dopad lidského poznání na zvířata a rostliny* (2013)

Jakub Jirsa

Klaudie Richterová (dále autorka) předložila velmi dobrý rozbor Singerovy argumentace a jejích mezí (viz zejména str. 20-25). Autorka prokazuje i potřebnou znalost odborné, botanické literatury, kterou vhodně užívá k podpoře své argumentace (srov. kap. 4.2.1).

Otázkou zůstává, zda vlastním tématem práce má být praktická obhajoba jistého důvodu pro vegetariánství (s. 47-48) spíše než nějaký vybraný filosofický problém Singerova přístupu. Teoretický aspekt práce totiž v jejím průběhu slábne a nahrazuje jej výklad založený na intuici, který směřuje k obhajobě jednoho postoje (zřeknutí se jistého druhu potravy) oproti jinému (Singerův utilitaristický důvod pro vegetariánství).

Obecnější problémy

Nejsem si jist, nakolik rozumím autorčině úvaze o morálce a důkazech (str. 19). Singer tvrdí, že morálka nepotřebuje vědecké důkazy, takže pokud například tvrdím „všichni lidé si mají být před zákonem rovni“ nebo „bezdůvodně působit bolest je špatné“, není relevantní replika „dokažte to“ ve smyslu „dokažte to vědecky“. Nicméně aplikováno na Singerův vlastní přístup autorčina kritika dává smysl (str. 20).

Postrádám podrobnější tematizaci lidské přirozenosti, resp. pojmu přirozenosti vůbec (zejm. v kapitole 4.2.2). Autorka pojem přirozenosti používá do značné míry intuitivně, aniž by objasnila, co pojmem přirozenost vlastně míní a jak je vztažen k takovým konceptům jako biologický druh apod.

Velmi elementární až povrchní je kapitola 5.2 o možnosti sympatie (vcítění se) do druhé lidské bytosti. Samozřejmě, že nemohu být „druhým“ člověkem, avšak hlavní rozdíl mezi člověkem a jinou živou bytostí je, že rozumím základnímu rozvrhu života druhého člověka (byť jej samozřejmě nemusím sdílet). I historicky či kulturně radikálně odlišné životy jsou pro mne pochopitelné (či nepochopitelné) jinak, než život netopýra nebo kopřivy, kde nemám žádnou možnost analogického porozumění či vcítění. Domnívám se, že tento problém by měl být rozpracován podrobněji a hlavně za pomoci relevantní sekundární literatury.

Podobně povrchní přístup nalézám u kapitoly 5.3 věnované sebe-vědomí (rostlin). „Self-awareness“ resp. „self-knowledge“ je poměrně zásadní filosofický koncept, se kterým autorka zachází zcela intuitivně bez jakékoli sekundární literatury (nebo alespoň dokladu o znalosti dané problematiky). V kapitole hlavně nepadne klíčová otázka, co to znamená být si vědom sám sebe? Jak se od sebe odlišuje či neodlišuje „já“ jako předmět vědění a „já“ jako poznávající? Diskuse o sebe-vědomí tak brzy sklouzne k debatě o antropocentrismu, což skutečně není stejné téma.

Drobné poznámky

- Na str. 8 autorka píše, že Platón „pouze člověku připisuje všechny tři složky duše“. Pro úplnost by se mělo dodat, že to možný činí v některých dialozích, nicméně *Timaios* je poměrně explicitní v tom, že zvířata, tj. vlastně upadlí lidé, mají tři složky duše (*Tim.* 90e a násl., srov. *Phdr.* 248c-d).
- K literatuře citované na str. 29 není bibliografický odkaz, což čtenáři ztěžuje orientaci (Dutrochet či Frank).

Závěr

Celkově práci hodnotím jako **velmi dobrou**. Za největší slabinu pokládám nedostatečnou přípravu při práci na kapitolách 5.2 a 5.3, kdy dochází k velmi závažným opomenutím. Dále pak v úvodu zmíněný, postupný ústup teoretického ohledu před praktickou otázkou vegetariánství.

Jakub Jirsa